

Publication Ethics and Plagiarism

Yayın Etiği ve Plagiarizm

Özlem Güneysel¹

ABSTRACT

Real knowledge is obtained through scientific research. The highest level of knowledge is the ability to discover/solve scientific problems. An important scientific work is also a team work and is a prerequisite for success. Scientific and professional work is primarily an educational tool and its content can be presented in different ways. Science is a connecting key in the education system, it reflects the culture of nations and the real source of knowledge of humanity. A scientist is a very hardworking, focused person in most situations. When a person enters the world of scientific work, it means that he has accepted to make extraordinary efforts and to compromise his daily life. Plagiarism; It is defined as "the use of other people's expressions, inventions or ideas in one's work as if they were his own without citing the source".

Keywords: Plagiarism, publication stealing, forgery

ÖZ

Gerçek bilgi, bilimsel araştırma ile elde edilir. Bilginin en üst düzeyi, bilimsel problemleri keşfetme/çözme becerisidir. Önemli bir bilimsel çalışma aynı zamanda bir takım çalışmasıdır ve başarının ön koşuludur. Bilimsel ve profesyonel çalışma öncelikle bir eğitim aracıdır ve içeriği farklı yollarla sunulabilir. Bilim, eğitim sisteminde bir bağlantı anahtarı, ulusların kültürü ve insanlığın gerçek bilgi kaynağını yansıtır. Bilim insanı birçok durumda oldukça çalışkan, ne yaptığına odaklanmış kişidir. Kişi bilimsel çalışma dünyasına girdiğinde sıra dışı efor harcamayı ve günlük yaşantısından ödün vermeyi kabul etmiş demektir. Plagiarizm; "bir kişinin eserinde başka kişilerin ifade, buluş veya düşüncelerini kaynak göstermeksizin kendisine aitmiş gibi kullanması" olarak tanımlanmaktadır. Türkçe'de tam karşılığı olmasa da "eser hırsızlığı", "intihal", "aşırma", "aşırımacılık", "bilgi hırsızlığı" gibi karşılıklarla anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Plagiarizm, intihal, sahtecilik

Gönderim: 20 Ağustos 2022

Kabul: 28 Ağustos 2022

¹ Maltepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Tıp Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.

Sorumlu Yazar: Özlem Güneysel, Prof **Adres:** Maltepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Tıp Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.

Telefon: +905322211368 **e-mail:** guneysel@gmail.com

Atıf için/Cited as: Güneysel Ö. Yayın Etiği ve Plagiarizm. Anatolian J Emerg Med 2022;5(3):149-152. <https://doi.org/10.54996/anatolianjem.1159676>

Giriş

*"Most people say that it is the intellect which makes a great scientist.
They are wrong: it is character."
Albert Einstein*

Gerçek bilgi, bilimsel araştırma ile elde edilir. Bilginin en üst düzeyi, bilimsel problemleri keşfetme/çözme becerisidir. Önemli bir bilimsel çalışma aynı zamanda bir takım çalışmasıdır ve başarının ön koşuludur. Bilimsel ve profesyonel çalışma öncelikle bir eğitim aracıdır ve içeriği farklı yollarla sunulabilir. Bilim, eğitim sisteminde bir bağlantı anahtarı, ulusların kültürü ve insanlığın gerçek bilgi kaynağını yansıtır. Bilim insanı birçok durumda oldukça çalışkan, ne yaptığına odaklanmış kişidir. Kişi bilimsel çalışma dünyasına girdiğinde sıra dışı efor harcamayı ve günlük yaşantısından ödün vermeyi kabul etmiş demektir (1).

Plagiarizm; "bir kişinin eserinde başka kişilerin ifade, buluş veya düşüncelerini kaynak göstermeksizin kendisine aitmiş gibi kullanması" olarak tanımlanmaktadır (2,3). Türkçe'de tam karşılığı olmasa da "eser hırsızlığı", "intihal", "aşırma", "aşırımacılık", "bilgi hırsızlığı" gibi karşılıklarla anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

Etimolojik olarak sözcüğün kökeni Antik Roma'ya dayansa da, İngilizce'de yer bulması 17. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Bu dönemden günümüze sadece sanatçı, yazar ya da üretim amaçlı konularda değerlendirilmiş olsa da; "toplumsal ahlak" ve "etik değerler" çerçevesinde ele alınmış bir olgudur (4).

Plagiarizm ve suistimalin benzer formları bilimsel araştırmalarda giderek artan bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Son 20 yılda yayınlanan makalelerin artışı düşünüldüğünde, geri çekilen yazı oranının 10 kat arttığı (aslında bu sayının yine de az olduğu) tahmin edilmektedir (5). Geri çekilen/yazara iade edilen bu yazıların bir kısmı plagiarizm ve duplikasyon nedeniyle olsa da; daha fazlası "self-plagiarizm", "sahtecilik", "intihal" ya da "fabrikasyon" nedenlidir. Etik olmayan araştırma/çalışma/yazılar özellikle tıp alanında ciddi sorunlara neden olmaktadır. Kaybedilen yalnızca para, zaman veya emek değil; daha vahim olarak bu durum toplumun tıba ve tıbbi araştırmalara olan güvenini sarsmaktadır. En kötüsü de hastalar bazen etik olmayan araştırmaların verilerine dayanarak etkisiz ya da zararlı tedaviler alabilmektedir (1).

Özellikle internetin yaygınlaşmasıyla bilgiye erişim kolaylaşmaktadır, ancak bu durum sorunlu/sorgulanır yayınların sayısını/miktarını da artırmaktadır. Plagiarizmin artması, yayın kararı veren dergi editörleri kadar bu yayınlara güvenerek tedavilerini planlayan hekimler için de bir sorundur (6).

Bilimsel yazılar spesifik bilgi gerektiren yazılardır ve toplumun okuması için değil, spesifik bilgiye sahip olan insanlara özgü yazılardır. Bilimsel yazıda yazarın bilmesi gereken, bilim insanları arasındaki iletişim yolunun bu spesifik yazılar olduğudur. Yazının bölümlerinin açık, net ve anlaşılır olması gerekir. Bu nedenle yazılarda geleneksel

olarak kabul edilmiş "bölümlendirmeler" kullanılmaktadır (1). Bu bölümlendirmeler günümüzde kısaca "Giriş, yöntem, bulgular ve tartışma/sonuç"tan oluşmaktadır. Yapılan sık hatalardan biri "Bir yazıdan yöntemin tamamen alıntılanması"na rağmen bu yazıya atıf yapılmamasıdır. Yaygın plagiarizm yöntemlerinden bir diğeri de yazı bölümlerinin tamamen kopyalanması ve kendine aitmiş gibi yazılmasıdır (Bu yol, internet plagiarizm tarama programları sayesinde kolayca saptanabilmektedir). Her ne kadar benzer konularda farklı ve tamamen yeni görüşler sunulamıyor olsa da; aynı konuda yazan yazarlar birbirlerinin görüşlerinden bahsederken "atıf" (veya "doğru atıf") yapmak durumundadırlar. Araştırmacılar/yazarlar çalışmalarını yazıya dökerken önceden bilinen doğru ya da yanlış bilgileri kendi yazılarına taşırlar. Bu taşıma sırasında "doğru atıf" yapmak önem kazanır. Yazarların uyması gereken etik, ahlaki ve yasal zorunluluklar vardır. Bu kurallara uyulduğu takdirde okuyucu hangi düşünce ya da bilginin kime ait olduğunu açıkça görebilir (7). Bir yazı içerik anlamında orijinal ise ve yazının zenginleştirilmesi için başka yazarların "sözlerine/yazdıklarına" ihtiyaç duyuyorsa; alıntının doğru yapılması halinde bu durumun sakıncası yoktur. Yazar, atıf yaparak kendi düşüncesini daha iyi ifade edebilir ve atıf ile diğer yazarlardan bir nevi yardım alır (8).

Bilimsel yazılarda suistimal ve sahteciliğin önlenmesi amacıyla ilk adımlar Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) 1992 yılında atılmış ve Office of Research Integrity (ORI-Dürüst Araştırma Ofisi) kurulmuştur. Organizasyon bilimsel araştırmalarda izlenmesi gereken adımları belirleyip standardize ederken, sahteciliğin engellenmesi yönünde de ilkeler belirleyerek adımlar atmıştır (7,9). Bu yöndeki diğer önemli adım Committee on Publication Ethics (COPE, 1997-Yayın Etiği Komitesi) ile İngiltere'de hayata geçirilmiştir. COPE, dürüst ve etik bilimsel prensiplerin belirlenmesi konusunda farkındalık ve yayıncıların uyabileceği rehberlerin hazırlanmasına ön ayak olmuştur (7,10). Göreceli olarak yeni sayılabilecek bu tür girişimler ve olgu değerlendirmelerinin yazılı kronolojisine (1932-Günümüz) The Research Ethics Timeline internet sitesinden erişilebilir (11). Plagiarizmin katı ve müsamahasız tanımında World Association of Medical Editors (Dünya Tıp Editörleri Birliği), "6 ardışık sözcük" kopyalandığında ve/veya "7-11 sözcükte 30 harfin benzeşmesi/örtüşmesi" durumunda plagiarizmden bahsetmektedir (7,12).

Plagiarizm Türleri ve Atıf Sorunları

Plagiarizmin net sınırlarını çizmek ve siyah/beyaz ayırımını yapmak bugünkü koşullarda olası değildir. Bununla birlikte plagiarizm ve türlerini tanımlamak konusunda görüş birliği ve kabul gören bir "kaynak otorite" bulunmamaktadır. Yine de plagiarizm türlerini tanımlayan çeşitli organizasyonların tanımları kabul görmüş, çeşitli dergi ve yayıncılar bu uygulamaları halen geçerli kabul etmişlerdir. Aşağıda en sık rastlanılan plagiarizm türleri (Kavram kargaşasını önlemek adına İngilizce karşılıkları korunarak) yer almaktadır.

Replication (Çoğaltma / Kopyalama / Replikasyon)

Bir yazıyı birden fazla yerde basılmak üzere göndermek / kaydetmek.

Etik ihlali olarak kabul edilir. Yazarların sıklıkla yazılarının yayınlanma şansını artırmak amacıyla başvurdukları bir yoldur. Genellikle yazının birden fazla dergi tarafından kabul edilmesi ve yazarın herhangi birinden yazısını geri çekmesinden önce birden fazla dergide yayınlanmasıyla ortaya çıkar. Bu yolu engellemek amacıyla bir çok dergi yazardan “yazının başka bir dergiye değerlendirilmek üzere gönderilmemiş olduğunun beyanını” sunmasını istemektedir. Her ne kadar bir çok dergi editörü tarafından etik dışı davranış olarak kabul edilse de; bir çok yazar “yazıyı yayınlama şansını artırmak için **masum** bir girişim” olduğunda ısrarcıdır.

Duplication / Recycle (Kopyalama / Duplikasyon)

Kişinin kendine ait önceki yazı ya da çalışmasını, atıfta bulunmadan tekrar kullanması.

Yazar aynı ya da benzer konuda daha önce yapmış olduğu çalışmanın bir bölümünü, yeni çalışmasında tekrar eder / kullanır. Bu tanımlamanın etik boyutu tartışmalıdır zira yazarın alıntı yaptığı kişi yine kendisidir; ancak yayın hakları yayınlayan dergide ise tartışmanın boyutu değişmektedir. Editörler, yapılan alıntı metodoloji ile sınırlı kalıyorsa sıklıkla hoşgörülü davransalar da; alıntılar “bulgular / sonuçlar” kısmını kapsadığında yazarla iletişime geçerek “doğru atıf” konusunda uyarıda bulunmaktadırlar. Bu konuda da yazarlar plagiarizm olmadığını, önceki çalışmanın kendilerine ait olması durumunda etik ihlali olmayacağı konusuna vurgu yapsalar da bu durum kurumlar tarafından **Self-plagiarism** (Kendi kendisinden intihal) olarak da tanımlanmaktadır.

Secondary Source Plagiarism (İkincil Kaynak Plagiarizmi)

İkincil kaynağın kullanılması, ancak yalnızca (ikincil kaynağı içeren) birincil kaynağa atıfta bulunmak.

Yazar çalışmasında bir kaynak kullanır ve alıntı yaptığı kaynak içerisinde yapılmış olan alıntıları da sanki birinci kaynağın bilgileriymiş gibi gösterir. Bu durumun uygun olmayan yanı; bilgi, düşünce ya da emeğin gerçek sahibinin kaynak olarak gösterilmemesi, dolayısıyla da atıf alamayarak atıfın getirilerinden mahrum kalmasıdır.

Editörlerin bu konuda tam bir uyum içinde davrandıkları söylenemez ise de, ahlaki açıdan sorunlu olduğu hala tartışmalı bir konudur.

Misleading Attribution (Yanıltıcı Atıf)

Belirgin katkısına rağmen yazar adının çıkarılması, hatalı ya da yetersiz yazar listesi yazmak.

Yazıların yayınlanmasından sonra üçüncü kişilerin başvurusu ile gündeme gelen bir konudur. Katkısı olan yazar ya da yazarların, yazıyı dergiye gönderen muhatap yazar tarafından yazar listesinden çıkarılması en sık karşılaşılan durumdur. Adı yazar listesinden çıkarılan kişinin hak ettiği atıfı alamaması ve emeğinin yok sayılmasıyla sonuçlanır. Editörler ya da dergilerin kendilerini, yazının kaydı sırasında istedikleri “Çıkar çatışması beyannamesi” ve “yazarların

katkılarını gösterir beyanname” ile koruma altına almaları sorumluluğu muhatap yazara yüklemektedir. Henüz yasal yaptırımı olmasa da, etik ihlal olduğu herkesin hemfikir olduğu bir konudur.

Invalid Source / Error 404 (Geçersiz Kaynak)

Var olmayan ya da yanlış kaynağın referans gösterilmesi.

Bilinçli olarak kandırmaya çalışmaktan öte özensiz ya da yarım yamalak hazırlanmış çalışmalarda karşımıza çıkmaktadır. Yazarın kaynak listesini artırma ya da yetersiz olan çalışmayı maskeleyen çabasıdır. Yazarın önermesini desteklemek amacıyla, ilgisiz kaynak göstermesidir.

Paraphrasing (Açıklamak)

Başkasının yazısını, sözcükleri değiştirerek kendi düşünce veya araştırması gibi sunmak.

Birkaç cümleden, tüm yazının değiştirilerek kullanılmasına kadar değişen bir yelpazesi vardır. Bazen tümüyle orijinal düşünce alınarak, yazının sözcükleri değiştirilir ve çalışma tamamen orijinalmiş gibi sunulabilir.

Repetitive Research (Tekrarlanan Araştırma)

Uygun atıfta bulunmadan, benzer metodolojiye sahip benzer bir çalışmanın yazı ya da verilerinin tekrarlanması.

Benzer konularda yapılan çalışmaların sonuçlarının benzer çıkması ve önceki çalışmaya uygun atıf yapılmaması şeklindedir. Yazar benzer çalışmayı yapan kaynağın bölüm ya da bölümlerini alarak aynen kullanır. Genellikle aynı metodolojinin kullanıldığı, aynı sonuçların bulunduğu ve farklı bir yorum yapılamayan durumlarda görülmektedir. Korunmak amacıyla önceki çalışmaya doğru atıfta bulunmak yeterlidir.

Unethical Collaboration (Etik Dışı İşbirliği)

Kazara ya da istemli olarak; uygun atıf yapılmadan (birlikte çalışan kişilerin) birbirlerinin yazılmış olan yazılarını kullanmaları.

Sıklıkla ortaklaşa çalışma yürütülen durumlarda görülmektedir. Kişiler birlikte çalıştıkları kişilerin düşünceleri de dahil olmak üzere yazı, şekil, görsel materyal gibi ürünlerini kullanabilirler. Bu kullanma kopyalama şeklinde olabileceği gibi izin almadan veya atıfta bulunmadan kullanma şeklinde de olabilmektedir. **Hayalet yazarlık** (herhangi bir katkı olmadan yazar listesine isim eklenmesi) bu kategoride değerlendirilmektedir.

Verbatim (Aynen / Kelimesi Kelimesine)

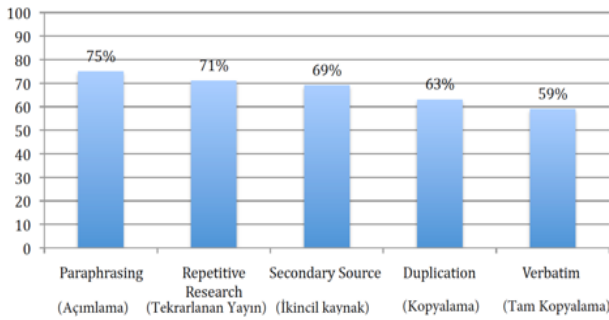
Bir başkasının çalışmasının bölümlerini ve sözcüklerini uygun atıf (imla ya da alıntı işareti) olmadan aynen / kelimesi kelimesine almak.

En sık karşılaşılan plagiarizm türüdür. İki formda değerlendirilir: 1. Yapılan alıntıya atıf belirtilir ancak sözcüklerin bire bir alındığından bahsedilmez. 2. Kaynak belirtilmez, alıntı yazarın kendi düşünce ve sözleriymiş gibi gösterilir. En sık olmakla birlikte ciddi ve en kolay belirlenebilen plagiarizm türüdür. Başka bir dilden yapılan çevirilerde (bu durumun saptanması zor olsa da) mutlaka doğru atıf yapılması sorunu ortadan kaldırır.

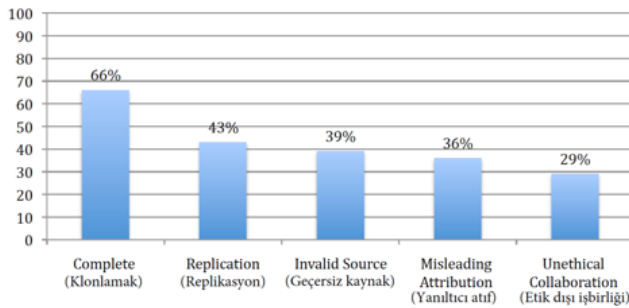
Clone / Complete (Klonlamak)

Bir başka araştırmacının yazısını kendi adıyla kaydetmek. Oldukça nadir ancak en ciddi plagiarizm türüdür. Çalışmaların yasalar ile korunmasında adı geçen plagiarizm türüdür. Her ne kadar günümüz bilgi çağında imkansızmış gibi görülsün de zaman zaman karşılaşılmakta ve telif davalarına konu olmaktadır.

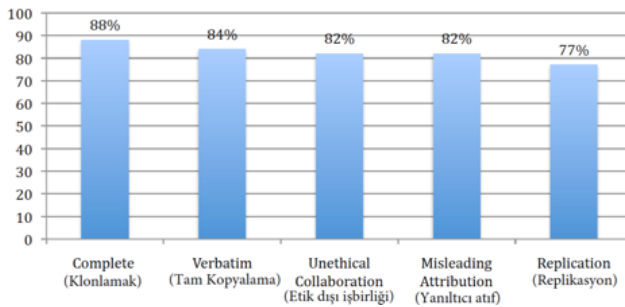
Plagiarizm tarama programı üreticilerinden bir şirket, 2013 yılında 50 ülkeden 334 araştırmacının katıldığı bir araştırma yaparak plagiarizm hakkında detaylı bir analiz yapmıştır. İnternet üzerinden katılımcılara plagiarizm tanımları hakkında standart bilgi vererek karşılaştıkları plagiarizm türleri, türlerin sıklığı ve ciddiyetini ölçmüştür; araştırma ilginç sonuçlar vermiştir (13). Kuşkusuz bu araştırma, katılanların subjektif bilgi ve deneyimlerini yansıtır olsa da; aralarında dergi editörlerinin de olduğu popülasyonun deneyimlerini göstermesi açısından önemlidir. Bu sonuçlar plagiarizmin sanıldığından daha yaygın olduğunu ve araştırmacıların plagiarizm hakkında sınırlı bilgiye sahip olduğunu göstermektedir. Bazı araştırmacıların plagiarizmin bazı türlerini "plagiarizm olarak kabul etmediklerini", bazı türlerin de her şeye rağmen saptanamayacağı görüşünü bildirmişlerdir (Şekil 1-3).

Şekil 1. En sık karşılaşılan plagiarizm formları.

Şekil 2. Ez az karşılaşılan plagiarizm formları.

Şekil 3. En ciddi plagiarizm türleri

Plagiarizmden Korunmak

Tıbbi literatürde plagiarizmden sakınmak amacıyla çeşitli bilgisayar programları üretilmektedir. Her ne kadar bu programlar henüz emekleme aşamasındaki bir çocuğa benzetilse de gerek yazarlar gerekse yayıncılar tarafından gün geçtikçe artan sıklıkta kullanılmaktadır. Günümüzde dergi yayıncıları ve editörlerin göz bebeği haline gelen yazılımlar internet veri tabanını tarayarak benzerlikleri saptamakta ve yapılan alıntılarının kaynaklarını gösterebilmektedir. Plagiarizm, kişisel bir etik sorun değildir. Özellikle tıp araştırmalarının tüm toplumu ilgilendirdiği düşünüldüğünde konunun ne denli önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. "Korunma, her zaman için tedaviden iyidir", bu nedenle etik davranışın genç araştırmacıların ilkeleri arasına yerleştirilmesi eğiticilerin ve akıl hocalarının görevi olmalıdır. Bilimsel ve akademik kurumlar, araştırma destekleri gibi bilimsel ürünlerini izleme, gözleme üniteleri/yapıları kurmalıdırlar. Bilim yalnızca "beyan" ile kabul edilemez. Plagiarizm ile ilgili olarak kriter, standart ve kuralların belirlenmesi; ulusal ve uluslararası yaptırımların uygulamaya konulması gerekmektedir (6,7). Her ne kadar dergi ve yayıncılar elektronik yazılımlar ile plagiarizmin önünü almaya çalışsalar da bu çaba yetersiz kalabilmektedir. Günümüzde halen kullanılmakta olan plagiarizm belirleyen yazılımların geliştirilmesi ve internet arama motorlarına benzer şekilde akademik kurumların ve araştırmacıların kullanımına sunulması uygun olacaktır.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek Beyanı: Yazar finansal destek bildirmemiştir.

Yazar Katkısı: Tek yazarlı yazı

Etik Beyan: Yazar araştırma ve yayın etiğine uyduklarını beyan ederler.

Kaynaklar:

1. Izet Masic. Ethical Aspects and Dilemmas of Preparing, Writing and Publishing of the Scientific Papers in the Biomedical Journals. *Acta Inform Med.* 2012; 20(3): 141-8. doi:10.5455/aim.2012.20.141-148
2. <http://tdk.gov.tr> (Erişim tarihi 03.11.2015)
3. Natarajan S. Plagiarism-one disease, many manifestations. *Indian J Ophthalmol* 2015;63:299.
4. <https://tr.wikipedia.org> (Erişim tarihi 03.11.2015)
5. www.ithenticate.com/resources/papers/plagiarism-medical-research (Erişim tarihi 03.11.2015)
6. Om P. Sharma. Ethics in Science. *Indian J Microbiol.* 2015; 55(3):341-4. doi:10.1007/s12088-015-0532-x.
7. Izet Masic. Plagiarism in Scientific Publishing. *Acta Inform Med.* 2012; 20(4): 208-13. doi:10.5455/aim.2012.20.208-213
8. Habibzadeh F, Shashok K. Plagiarism in scientific writing: words or ideas? *Croatian Medical Journal.* 2011;52(4):576-7. doi:10.3325/cmj.2011.52.576.
9. <https://ori.hhs.gov> (Erişim tarihi 03.11.2015)
10. <http://publicationethics.org> (Erişim tarihi 03.11.2015)
11. www.niehs.nih.gov/research/resources/bioethics/timeline (Erişim tarihi 30.10.2015)
12. <http://www.wame.org> (Erişim tarihi 03.11.2015)
13. <http://www.ithenticate.com/Portals/92785/resources/decoding-plagiarism-and-attribution> Erişim: 03.11.2015.